

Nr 28.

Av herr **Johanson** i Hallagården **m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående upplåtande av kronoegendomar för utrönande av jordbrukets verkliga produktionskostnader.

För var och en som inser jordbruksnäringens stora betydelse för vårt land och folk borde det ock vara en viktig angelägenhet att stärka dess livskraft och ekonomiska förutsättningar, att denna i jämförelse med andra landets näringar och intressen, som konkurrera med densamma ifråga om förkovran och tillgång på arbetskraft, kunde erhålla nödigt skydd. När en utredning inom såväl jordbruksnäringen som inom andra yrkesgrupper och näringar härom skett, kan man i verkligheten få fullt klart för sig, hurudant de ekonomiska förhållandena ställa sig för de som äro jordbrukare i vårt land. Men förr än detta verkställes kan en överblick icke ske.

Det är emellertid av stort allmänt värde, att i dessa depressionstider praktiskt få kännedom om vilka betingelser jordbruket i vårt land har för sin utveckling. En sådan utredning bör dock ske fullständigt opolitiskt och då bör också klarhet vinnas, huruvida jordbruket inom hela landet eller särskilda områden därav är i behov av skydd eller icke mot den övermäktiga utländska konkurrensen och få bort all meningsskiljaktighet, som råder beträffande skyddstullarnas vara eller icke vara.

Vårt lands jordbrukare måste i dessa ytterst brydsamma tider få fram klara bevis på att jordbruket ej godtyckligt prisgives eller överlämnas åt en för alla jordbruk ruinerande import.

För att ernå ojäviga bevis för vad det i vårt land kostar att framproducera livsmedel, synes det därför oss vara lämpligt, att staten för detta ändamål ställer till förfogande vissa av sina egna jordbruk i olika delar av landet, jordbruk av medelgod och medelstor beskaffenhet och därigenom få fram

vissa standardpris för produktionskostnaderna. Härigenom skulle det rådande missförståndet i icke ringa mån bortfalla och meningsskiljaktigheterna bli mindre skarpa.

De närmare formerna för ett lämpligt åstadkommande av förståelse de olika samhällsgrupperna sinsemellan kunna bli av underordnad betydelse. Huvudsaken torde i allt fall bli, att varje samhällsgrupp sättes i tillfälle att blicka in i varandras verkliga levnadsförhållanden och ekonomiska möjligheter. Hittills har tyvärr brustit åtskilligt i detta hänseende, brister som det emellertid icke ligger blott i samhällets och befolkningens intresse att avhjälpa utan även i statens. De olika befolkningsgrupperna ha hittills utnyttjat de olika ekonomiska intressena i sitt eget syfte och sitt partis tjänst och det verkliga förhållandet har aldrig blivit allsidigt belyst.

Kristidens alla erfarenheter visa med önskvärd tydlighet, huru beroende hela folket är av dess jordbruk och därför bör det vara statsmakternas skyldighet att verkligen göra något för att större förståelse för denna näring må kunna åstadkommas de olika samhällsgrupperna emellan.

Redan 1917 väcktes i andra kammaren tvenne motioner, nämligen nr 259 av hr Lindhagen, innefattande åtgärder för att främja kooperativt jordbruk, och nr 280 av hr Olsson i Blädingen, om utredning rörande kostnaderna för brödsädesodlingen i landet. Vid 1920 års riksdag väcktes också motioner angående försök på jordbrukets område med s. k. statsdrift (motion i första kammaren nr 54 och i andra nr 83 samt motion nr 264 av hr Wahlstedt). Denna sistnämnda motion föranledde fjärde tillfälliga utskottet att framkomma med förslag om utredning om och på vad sätt staten kunde för egen drift övertaga ett visst antal kronoegendomar i mellersta och södra Sverige. Häremot reserverade sig emellertid de socialdemokratiska ledamöterna i utskottet under motivering att långt viktigare än att undanröja tvisten angående konsumtions- och produktionskostnader vore den frågan på vad sätt Sveriges jordbruk kunde giva en ökad avkastning samt förordade den kooperativa verksamheten även vid jordbruket och hemställde att ett visst antal kronoegendomar i södra och mellersta Sverige för detta ändamål ställdes till förfogande för en kombination av statsdrift och Kooperation. Andra kammaren biföll då med 66 röster mot 46 (för reservationen) utskottets förslag.

Sedan dess har nu en socialiseringsnämnd fått i uppdrag och varit i verksamhet för att utreda frågan om överförande i samhällets ägo av naturtillgångar och produktionsmedel, och vi förvänta härom snarligen ett förslag huru utredningen utfallit. För att denna nämnd skulle få något praktiskt underlag att bygga på beträffande jordbruket vore det väl ändå nöd-

vändigt, att först få full klarhet och fullständiga bevis för jordbrukets verkliga produktionskostnader.

Då man nu icke synes tro vad jordbrukarna själva säga härom, är det väl naturligt att experimentet får vara det utslagsgivande och då är det lämpligast att staten själv ställer sig som arbetsgivare. Härigenom skulle såväl jordbrukarnas som jordbrukets ekonomiska ställning bli exakt belyst till nytta för icke blott det yrkesidkande folket utan även för staten i dess försök att omlägga driftgrunden. Samtidigt härmed borde också kooperativa sammanslutningar bland arbetarna överta liknande jordbruk som staten.

I den mån som kontrakten å kronoarrenden utlöpa, kunde staten för egen drift övertaga vissa jordbruk och de kooperativa sammanslutningarna borde göra sammalunda. Varje jordbruk bör övertagas under likartade förutsättningar som yrkesjordbrukarna själva få göra. Jordbrukarna, staten och arbetarna få sedan inbördes tävla med varandra, och det torde nog snart bli uppenbart, vem som förmår producera billigast och för minsta produktionskostnad.

År 1919 väcktes av herrar Nilsson i Tånga och Sjöblom en motion om åtgärder till förekommande av en ruinerande ekonomisk kris för jordbruksnäringen vid övergången till normala förhållanden och i vars motive-ring det heter: »Åtskilligt tyder på att vi handlade klokast, om vi ordnade vår produktion med sikte på självförsörjning.» Härav framgår att man på alla håll vill till samma mål, självförsörjningen, trots meningarna om att nå det målet kunna vara delade.

Kooperativa jordbruk kunna bildas när som helst utan statens understöd och intet hinder möter att flera slå sig tillsammans att övertaga ett jordbruk. I många fall får en enskild arrendator övertaga ett jordbruk utan ett öres kapital. Han får låna medel av andra och får sedan undan för undan, i den mån han kan, göra besparingar, avbetala sina skulder tills han, efter ansträngande arbete, till sist kan köpa gården och bli sin egen. Så mycket lättare borde det då vara för en kooperativ sammanslutning att arrendera ett jordbruk och bli sin egen.

Förlidet år väcktes i riksdagens andra kammare en motion, nr 237, angående statens övertagande av jordbruket å ett visst antal kronoegen-domar. Motionen avslogs på grund av, som man anförde, det bleve »onödig kostnad för staten». Ögonskenligen vore emellertid alla säkerligen ense om, att det varit relativt liten kostnad jämfört med det värde, som en dylik åtgärd skänkt, beträffande fastställande av kostnaden att producera livsmedel i vårt land.

Allt som i föreliggande fråga på åtskilliga håll anförts beträffande jordbrukets faktiska produktionsförhållanden på det ena eller andra sättet, så synes tankarna komma fram till samma mål: Vad skall åtgöras för att kunna åstadkomma förståelse mellan producenter och konsumenter? Vi jordbrukare hava ingenting emot antingen denna förståelse vinnes på kooperationens väg eller någon annan eller ock att staten själv idkar jordbruk. Arbetarna vid dessa eventuella jordbruk borde i allt fall själva få i praktiken bli delaktiga av och i tillfälle att konstatera jordbrukets verkliga produktionskostnader. Oss synes härigenom mycket vara vunnet.

Med stöd av det sålunda ovan anförda tillåta vi oss hemställa,

att riksdagen ville i skrivelse begära, att Kungl. Maj:t måtte taga i övervägande i vad mån och på vilket sätt staten kunde ställa till förfogande ett visst antal större och mindre kronoegendomar i olika delar av landet, i syfte att utröna jordbrukets verkliga produktionskostnader samt att Kungl. Maj:t måtte härför vidtaga erforderliga åtgärder.

Stockholm den 18 januari 1922.

Gustav Johanson
i Hallagården.

Ivar Pettersson.

Carl Johanson,
Hörninge.